

PG VII G 025.19.2016

SEKRETARIAT Z-CY SZEFA KS

L. dz. AP - 173 - 61/16

Data wpływu 11. 02. 2016

Pan

Adam Podgórski

Zastępca

Szefa Kancelarii Sejmu RP

Szanowny Panie Miśdzie

W nawiązaniu do pisma z dnia 26 stycznia 2016 r., nr GMS-WP-173-19/16, dotyczącego poselskiego projektu ustawy o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec byłych posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej skazanych w procesie brzeskim za działalność na rzecz demokratycznego Państwa Polskiego, przekazanego Prokuratorowi Generalnemu do zaopiniowania w trybie art. 3 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, z późn. zm.), uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

Projekt w art. 1 przewiduje uznanie za nieważne orzeczeń wydanych przez polskie organy wymiaru sprawiedliwości wobec byłych posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w procesie brzeskim w okresie od 26 października 1931 do 13 stycznia 1932 roku, jeżeli czyn zarzucony lub przypisany był związany z działalnością na rzecz demokratycznego Państwa Polskiego, w szczególności z wykonywaniem demokratycznie uzyskanego mandatu poselskiego. Stwierdzenie nieważności powyższych orzeczeń - zgodnie z art. 2 projektu - należy do Sądu Okręgowego w Warszawie. Projektowana ustawa zakłada, że stwierdzenie nieważności będzie miało skutek równoznaczny z

uniewinnieniem, a także orzeczenie takie nie spowoduje powstania roszczenia odszkodowawczego wobec Skarbu Państwa; poza pokryciem w całości lub w części kosztów symbolicznego upamiętnienia niesłusznie represjonowanych posłów.

Z uzasadnienia projektu wynika, że jego celem jest pełne przywrócenie czci i godności ludzkiej i obywatelskiej posłom na Sejm II Rzeczypospolitej, represjonowanym za działalność na rzecz obrony demokracji w Polsce przez obóz sanacyjny.

Przedmiotowy projekt jest już kolejnym (dwa były przedmiotem prac w poprzedniej kadencji Sejmu), który dotyczy unieważnienia orzeczeń wydanych w tzw. procesie brzeskim toczącym się od dnia 26 października 1931 r. do dnia 13 stycznia 1932 r., w którym sąd uznał 10 posłów za winnych przestępstwa „przeciwko władzy zwierzchniej”, na podstawie obowiązującego wtedy w Polsce rosyjskiego kodeksu karnego z 1903 r.

Projekt budzi wątpliwości, także natury konstytucyjnej.

W myśl art. 10 Konstytucji ustroj kraju opiera się na zasadzie trójpodziału i równowadze trzech władz: ustawodawczej, wykonawczej i sądowej. W art. 173 Konstytucji podkreślono odrębność organizacyjną i niezależność sądów i trybunałów od innych władz. Natomiast z art. 175 ust. 1 Konstytucji wynika, iż sfera sprawowania wymiaru sprawiedliwości powierzona została Sądowi Najwyższemu, a także sądom powszechnym, sądom administracyjnym i sądom wojskowym.

W piśmiennictwie podnosi się, że zasada trójpodziału władzy w państwie „jest pierwszą konsekwencją zasady demokratycznego państwa prawnego w ramach tej części konstytucji, która ujmuje strukturę organizacyjną państwa polskiego” (Sarnecki P., Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Garlicki L. (red.) Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2007, s. 1). Wśród organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowej istnieje szczególnie podział zadań i kompetencji, a organy te nie mogą się wzajemnie

zastępować lub wyręczać (P. Winczorek, Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., Warszawa 2000, s. 22).

W związku z tym, że projekt przewiduje nieważność konkretnie oznaczonych orzeczeń wydanych w tzw. procesie brzeskim, powoduje istotne zastrzeżenia co do jego zgodności z art. 10 Konstytucji w zw. z art. 173 Konstytucji oraz art. 175 ust. 1 Konstytucji.

Nadto zasadny wydaje się zarzut, iż projektowana ustawa ma charakter indywidualno-konkretny, natomiast ustawa jako akt normatywny powinna zawierać normy o charakterze generalnym i abstrakcyjnym.

Wątpliwości w kontekście wynikającej z art. 41 ust. 5 Konstytucji zasady odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za bezprawne pozbawienie wolności powoduje przepis art. 2 ust. 3 projektu, który taką odpowiedzialność wyłącza.

W odniesieniu do celu jaki ma osiągnąć projektowana ustawa należy zauważyć, że w znacznej mierze, zwłaszcza w sferze oceny moralnej i historycznej, został on już uzyskany wobec dekretu Prezydenta RP z dnia 31 października 1939 r. „O amnestii dla byłych więźniów brzeskich” (Dz. U. z dnia 31.10.1939 r. nr 100, poz. 1001).

W myśl art. 2 ust. 2 projektu sąd w przedmiocie nieważności orzeczeń wymienionych w art. 1 projektu orzeka na podstawie akt organu wymiaru sprawiedliwości, a także może przeprowadzić dalsze postępowanie dowodowe. Wskazany wyżej tryb postępowania może okazać się niewykonalny wobec znacznego upływu czasu, a przede wszystkim faktu, iż nie zachowały się akta sprawy Sądu Okręgowego w Warszawie, sygn. L. VII.I.K 421/31. W Archiwum Państwowym został odnaleziony tylko zbiór dokumentów pn. „Proces brzeski”, na który składają się kopie części akt sądowych, w tym protokołów rozpraw oraz wyroków sądów I i II instancji wraz z uzasadnieniami (zob. odpowiedź Zastępcy Prokuratora Generalnego na interpelację nr 5297/VI).

W podsumowaniu należy stwierdzić, że projekt wymaga dalszych analiz w toku procesu legislacyjnego.

Z pismem
A. Seremet

Andrzej Seremet